

★ De Rode Olifant in Leiden

We hoeven waarlijk niet te verwachten dat HIC altijd bol staat van kleine meesterwerken of doorwrochte werkstukken. Maar het blad is toch geen plek voor botte propaganda of opzettelijk eenzijdig gehouden journalistiek. Sjaak van der Velden kenschetste weliswaar Troelstra reeds eerder in HIC als 'knecht van het Kapitaal', maar toen was hij nog een 'babe in the woods' en willoos slachtoffer van rare informatiemapjes en brosjures. Nu meende hij prins Bernhard te grazen te moeten nemen. Op zichzelf is daar niets tegen, maar dan moet het toch wel, nu hij ouder en misschien wat wijzer is geworden, geschieden volgens voor HIC en in ieder geval voor ons vak geldende regels. Zulke regels zijn b.v. redelijk gebruik van bronnen en/of literatuur, enigszins degelijke bewijsvoering en interne logica, een bewust streven om aan het te be-critiseren object bij voorbaat ook enig recht te doen alvorens men, eventueel overtuigend, tot een afwijzende beoordeling komt. Van dit alles was er in zijn stukje "De reuzenpanda van Soestdijk", - een titel die geestig is wanneer hij ook origineel zou zijn - niets te merken.

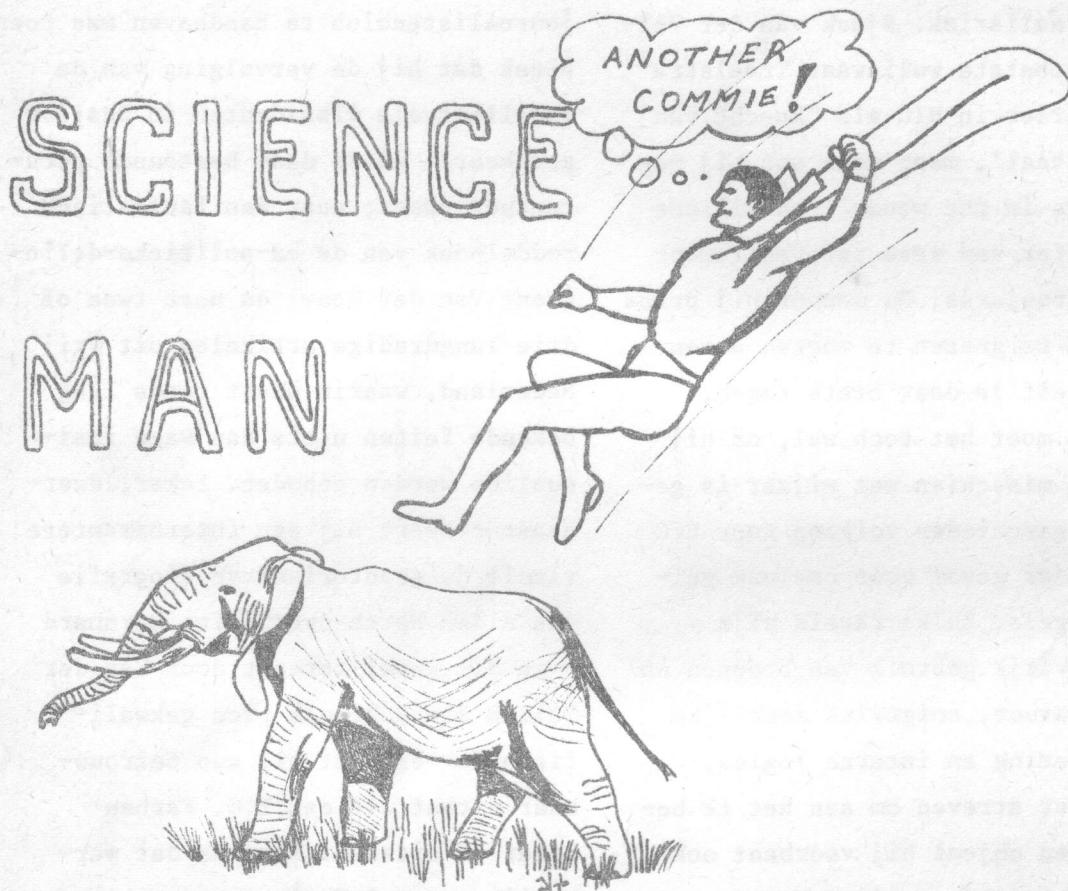
Daar is allereerst de aangevoerde, en daarom blijkbaar door Van der Velden voldoende geachte en au-sérieux genomen, literatuur. Zo vindt men er verwijzingen naar een gek marxistisch-orthodox boek vol weinig samenhangende feiten die vrolijk

in één verband worden gebracht van Nederland's meest getrouwe stalinist Baruch; naar een Nieuwe Linie-artikel van de journalist Klinkenberg, die zelfs voor de jongens van Vrij Nederland niet als voorzitter van de journalistenclub te handhaven was toen bleek dat hij de vervolging van de intellectuele dissidenten in Rusland goedkeurde en de daar bestaande perscensuur prees; naar een fantastisch roddelboek van de ex-politieke-delinquent Van der Gouw; en naar twee of drie langdradige artikelen uit Vrij Nederland, waarin naast reeds lang bekende feiten niets dan vage insinuaties werden geboden. Zeker, daarnaast citeert hij een interessantere titel: de geautoriseerde biografie van Alden Hatch over prins Bernhard - in dit geval terecht door Van der Velden als dubieuze bron gekwalificeerd - en weet hij een betrouwbaar citaat uit een I.G. Farbenbrief te citeren. Maar is dat werkelijk genoeg? Er is nu eenmaal beter en zorgvuldiger over Bernhard geschreven en over I.G. Farbens-rol tijdens de tweede wereldoorlog bestaat directer literatuur en bronnenpublicatie dan een Oost-Duits Lehrbuch.

Daar zijn ten tweede de, zelfs niet door verwijzingen geschraagde, loze beweringen en insinuaties. Wat geeft hem het recht b.v. het optreden van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten in het bevrijde Zuiden en bloc als 'beestachtig' te kwalifi-

ceren of Bernhard daarvoor verantwoordelijk te stellen? Hoe komt hij er bij te beweren dat Bernhard toen een 'putsch' voorbereidde 'om naast Juliana koning te worden,' Van der Velden laat ons ook in het onzekere om welke redenen die 'putsch' dan zou zijn mislukt.

de, zat Bernhard hoog en droog in Engeland. Met geen mogelijkheid kan Van der Velden verband leggen tussen de prins en de Cellastic-affaire, tussen deze en een bezoek van Fahrenfort en Van Lanschot aan Berlijn in (nota bene) 1933, of tus-

Daar is ten derde de onlogische wijze waarop Bernhard domweg bij collaborateurs en oorlogsmisdadigers wordt ingedeeld omdat deze prins soms te maken heeft gehad (op andere momenten) met lieden, die zich naar Van der Veldens overtuiging aan collaboratie of oorlogsmisdaad schuldig maakten. Toen I.G. Farben b.v. het dodende gas aan Auschwitz lever-

sen de werkzaamheden van de teruggekeerde prins-gemaal en de benoemingen van

De Quay en Einthoven.

Op dezelfde wijze zou ik kunnen gaan beweren dat Van der Velden kennelijk fascistische sympathieën heeft, omdat hij gretig een boek van een ex-NSBer aanhaalt.

Daar zijn tenslotte de gemakkelijke en puur propagandistische verglijdingen om alles wat maar riekt naar kapitalisme, pro-Duits gedrag

of pogingen door tewerkstelling Joden van deportatie te vrijwaren (ongeacht de periode of de omstandigheden waarin dat 'rieken' kan worden gesignaleerd) in de ene pot van fascisme en misdaad te gooien. Ik houd toch Van der Velden niet verantwoordelijk voor de massamoorden in stalinistisch Rusland omdat hij waarschijnlijk wel eens contacten heeft met lieden die niet schroomden die uitroeiingen (zelfs na 1953) nog begrijpend goed te praten en Stalins tyrannie aan te prijzen als een weldaad voor het Russische volk? Het hangt, immers, alles af van die omstandigheden waaronder of de momenten waarop. Als men zou willen beweren dat b.v. het kapitalisme 'schuld' heeft aan het fascisme en dat fascisme zelfs een vorm van kapitalisme zou zijn, dan blijft men nog met het niet geringe probleem zitten, dat gedurende enige jaren althans, enkele typisch-kapitalistische staten in bondgenootschap met Sowjet-Rusland een strijd op leven en dood tegen dat fascisme hebben gevoerd. Het is dan juist de taak van de geschiedbeoefenaars om zulke problemen door nuanceringen, relativeringen, verklaringen dichterbij een oplossing te brengen, niet om door vast te houden aan de eenvoudige hypothese, de die hypothese weersprekende gegevens te negeren.

Er blijft de mogelijkheid dat Van der Velden bedoelde een (studenten-koze) satire te schrijven. Een satire dan, op het soort van vuilspuitende schrijverij van sommige linkse actieblaadjes, die in toon en aard be-

paald niet onderdoet voor wat er aan het andere uiterste in zgn. Oranjekranten van scribenten als Lewin wordt gepresteerd. Dan heb ik, ik geef het het toe, onze 'Sjaak grandioos onderschat, bied hem mijn verontschuldiging aan en verklaar mij alsnog bereid hem als kameraad aan mijn (niet zo brede) borst te drukken.

I. Schöffner

Historici spelen verstoppertje ofwel:
de lindeboom vervangt de ivoren toren

In de vorige HIC schreef I. Schöffner een uitgebreid artikel over 'de hobby van het anti-hobbyisme'. Zijn konklusie was toen dat er maar eens een eind moet komen aan die strijd tegen het hobbyisme in de geschiedwetenschap. In dat artikel wordt nogal wat overhoop gehaald; van de hanteerbaarheid van het begrip 'maatschappelijke relevantie', via de technische en kritische wetenschappelijke regels en geschiedenis als bijvak van Dendrologie tot het probleem van de vrije tijdsbesteding waarbij - voor een leids historicus zeer buitensporig - een beroep wordt gedaan op heuse sociale wetenschappers. Op een aantal van deze zaken zullen wij ook nog terugkomen, maar Schöffner (overigens zo ongeveer de enige docent die nog wel eens in de HIC wil schrijven!)